

جهنگی دووی و «شهقا تاري»*

بهره‌فكرن: شيان مه‌هدى كانيساركي
زانكوييا جيهان-دهوك

چهنده‌كى ئەف چيروكه وه‌كى فلم ژى ژ لايى دهرهينهرى
رووس ۱۹۰۹-۱۹۶۳ Leonid Davydovich Lukov فە
هاته دهرهينان ب نافي Two Soldiers (دوو سه‌رباز) كو
ژ ۸۰ خوله‌كان پيكدهيٽ. هه‌ژى يه بيژين ئەف چيروكه يا
به‌رنياسه بو سؤمؤله‌كا ساخ ل بن نافونيشانين عه‌شق د
دهمى جهنگى دا.

ل سالا ۱۹۴۳ى و د گهرما شه‌ره‌كى دژوار دا ژ شه‌رى
جيهانى يى دووى، سه‌ربازه‌كى ژ به‌روكين ده‌ستپيكي
يىن شه‌رى پشتى كو دهره‌فا قورتالبوونى و مانا د ژيانى
دا ژده‌ستدايى، رابوو ب نقيسينا نامه‌يه‌كا دلدارى و
خه‌ريى يى ژ بو هه‌فزين و زارؤكى خوه. كو تيدا خوه‌زى
و هيفى يا وي ئەو بوويه د وي گافى دا ب ره‌خ ته‌نشتا
هه‌فزين و كورپى خوه فە يى نارامبا. د وي چركه‌ساتا وي
سه‌ربازى ئەف نامه د نقيسى ده‌نگى فيزيئا فيشه‌كين
شه‌رى ل نيزيك گوھين وي دهات. وي نه‌دزاني د وي
گافى دا دى كيز فيشه‌ك ب سه‌رى وي كه‌فيت و ژيانا
خوه ژ ده‌ست ده‌ت. هه‌رده‌م د خوله‌كين دويماهيى يىن
ژيانى دا مروّف هه‌زدكه‌ن خوه‌شتيىن وي ل ده‌وروبه‌ران
كوم بن، داکو بو دووماهيك جار خاترا خوه ژ وان ب
خوازيٽ.

پشتى ئەف نامه‌يه ژ وي سه‌ربازى مايى ي و هاتى يه
ديت، ده‌نگه‌دانه‌كا مه‌زن دناف خه‌لكى گشتى ب تاييه‌ت
سه‌ربازان دا ئينا، ئەوان د گوٽ «چونكى ئەفه چيروكا
مه هه‌ميايه»، ژ به‌ر ئەفنى چهندي هونه‌رمهندي رووسى
«فلاديمير ئاغاتوف» رابوو ب نقيسينا هه‌لبه‌سته‌كى
سه‌باره‌ت چيروكا وي نامه‌يى و ميوزيك ژهن « نيكيئا
بوغوسلوڤيسكى ۱۹۱۳-۲۰۰۴ز» هنده‌ك ئاوازيڻ خه‌مگين
بو ده‌ينان. هه‌روه‌سا بو جارا ئيكي ژى ژ لايى ئەكتەر و
سترانبيرى ئيكه‌تى يا سوفيٽى «مارك برنيس ۱۹۱۱-۱۹۶۹ز»
ي فە وه‌كى ستران هاته گوٽن و به‌لافكرن. پشتى بوورينا

ئەف ھەلبەستە ژ ە مالکان STANZA پیکدھیت کو ل

دویف یاسایا:

A B C B

D E

C F

G H

H I

A J

B J

د دویف دا دەھیتە بابەتێ باوەری ب قەدەری و پاشی
باوەری ب ھەفالینی یا ھەفژینان، کو دەمی دبیژیتێ «تۆ
جھێ باوەرییی.. و ئەف باوەری یە ئیکا ھند دکەت کو ئەز
نە مە ئارمانجا وی گۆلە یا ھەنێ ئەفا دەنگی وی دەھیتە
گۆھین من د ئەفێ شەفا تاریدا.

I do believe in you, my dear friend,

**This faith prevented me from the bullets in the
dark night...**

د مالکین دووماھی یێ ژێ دا سەربازی د نامە یا خوە دا
وہسا دیارکربوو کو ئیدی ئەو ژ مرنی ناترسیت و ئیدی ئەو
و مرن وہکی دوو ھەفالین نیزیکی و نیاس یین لێھاتین، ھەر
پوژ چافێ وان ب ئیک دکەفیت. لێ ژبلی وی چەندی ئەفە
ئامازەبە کہ بو دژواری یا وی چرکەساتی، چاف خشاندە کہ
بو «بێ ھیشی» بوونی چونکی دەمی کہسەکی ھەمی
ھیفین خوە ژ دەستدان و ئیدی چ دەست نەمان دەستی
وی بگرن و ب زفرین ژیان، دی مینیتە ل دەرازیکا ژیان
ل ھیفی یا مرنی و یێ بەرھەفە ب گەرمی پیشواری یێ
لێ بکەت.

**The death is not scary, we have faced it many
times on the steppe.**

مرن یا ل ھندافی سەری من د زفریت و چ نەمایە دی
مینا بارانەکی ل سەر جانێ من باریت:

And even now it circles around me.

قولاچکە کا فەلسەفی:

چونکی بابەتین «مرن، ترس و ب تینیوون» سێ چەقین
سەرھەکینە د ئەفێ ھەلبەستی دا، دەھیتە گریدان ب
فەلسەفە یا ھەبوونگەپراییی Existentialism فە، چونکی
ب دژی وی ئەم دشین وەرگرین کو ترس و مرن (ترس
ژ مرنی) و (مرن ژ ترسی) ب ھەبوونی و نەبوونی فە د
گریدای ینە. ئەفەژی قوتابخانە یە کا فەلسەفی یە گرنگی یێ

د ریزکرینە کو ب زمانێ ئینگلیزی دبیژنێ Rhyme
Scheme ، لێ گەلەک یاساین ھەلبەستا ئینگلیزی ل سەر
ناھینە سەپاندن و کاریکرن چونکی بنیاتی ھەلبەستی
زمانێ رووسی بوویە Тёмная ночь و ژنوی پشتی ھینگێ
ھاتی یە وەرگیران بو زمانێ ئینگلیزی.

د مالکا ئیکێ دا ھەلبەستفان دەستپدکەت ب سالوخذانا
وی بارێ نەخوہش یێ سەرباز ل بەرۆکین شەری دکەفە
تیدا، وەسا دیاردکەت کو وی ھای ژ چ تشتا نینە ژبلی
دەنگی فیزنا گولە یین گەرم و گۆری کو ب وایرە یین
ستوینان دکەفن و ستیرین پۆناھی ژێ د فەپەشی دەست
ب رشتنی دکەن، و پاشی گازی خوہشتفی یا خوہ دکەت:

**I know that you don't sleep in this dark night,
my lovely,**

And you secretly wipe your tears by the cradle.

دبیژیتێ: ئەز باش دزانم و من ھایژێ ھەبە خوہشتفی
یا من، کو د ئەفێ شەف پەشە یا تاری دا خوہی چافین
تە نەگرتنە و پاشی ئامازێ دەتە وی لاندکا ب پەخ جھێ
وی یێ نقتنی فە، کو کوپری وی یێ تیدا، ژبەر وی کوپری
برسی، تېھنی و ئیتیم خەو ب چافین دایکی ژێ ناکەفیت
و ژ لایەکی دی فە پوندک پیرگی یێ ل چافین وی دکەن

ئەو حەنرە کو دشیته هیژی پشکیشی مروفی بکەت، د پرووی ب پروویونا هەر تشته کی دا) ئانکو خوه ل دەمی مرئی ژی حەززیکنی شیان هەنە هیژی بدەتە مروفی داکو یی ب هیفی بیت؟ بەری مرئی ب چەند چرکەیین کیم وی سەربازی د نامەیا خوه دا د نفیسی: That's why I know: nothing wrong will happen to me! ژبەر وی حەززیکنی یی پشتراستە چ تشت ناهینە سەری وی و ئەو فیشەکین دەنگی وان دەیتە گوھین وی ژی نە ژبەر وی هاتنە هافیتن، ئەو هەر یی تژی یە ژ هیفی یان کو دی ساخ ژفریتەفە بەر تەنشتا هەفژین و لاندکا کورپی خوه. ئەری حەززیکن ئیکا هند ژ مروفی چیدکەت تا وی رادەدی یی ب هیفی بیت، ژ بەر دەرازینکا مرئی ب زفریت فە؟ یان مرن ژ دەرازینکا وی دەستقلا ب چیتە فە؟.

هەندەک ژیدەر:

*Heidegger, Martin. Being and Time. Translated by John Macquarrie and Edward Robinson, Harper & Row, 1962.

*Sartre, Jean-Paul. Being and Nothingness: An Essay on Phenomenological Ontology. Translated by Hazel E. Barnes, Routledge, 2003.

*Camus, Albert. The Myth of Sisyphus. Translated by Justin O'Brien, Penguin Books, 2005.

*Dostoevsky, Fyodor. The Brothers Karamazov. Translated by Richard Pevar and Larissa Volokhonsky, Farrar, Straus and Giroux, 2002.

*Solomon, Robert C. Existentialism. Oxford University Press, 2005.

*Crowell, Steven. "Existentialism." The Stanford Encyclopedia of Philosophy, edited by Edward N. Zalta, Spring 2020

*Patriotic Archive II 9986, Dark is the Night-Soviet WW2 song, 2023.

*Wikipedia

دەتە وان بابەتین هەبوونا مروفی ب تاییەت دەمی پرووی ب پرووی هەندەک «مرن، ترس، ب تینیوون، نە پشتراستیی و بی هیفیوون» دبیت. ل فیری ئەو سەرباز وەکی کاریکتەری سەرەکی د لیزیت د ئەفی چیرۆکی دا، کو مرن یا ل هنداکی سەری وی دزفیت و یی د بارەکی نە جیگیر، ب ترس و سەهم و تاری دا دژیت، لی د وی چرکە ساتی دا وی یا خوه ب وەرئیس «حەززیکن- عەشق» فی فە گرتی و هیژی یی ب هیفی یە و یی نامەیهکی د نفیسیت و یی پشتراستە دی نامەیا وی درست گەهیتە بنەجە.

فەیلەسوفی ئەلمانی «مارتن هایدگر ۱۸۸۹-۱۹۷۶ز» د نافدارترین پەرتووکا خوه یا ب نافی Being and Time دا ئەفا ل سالا ۱۹۲۷ز نفیسی، سەبارەت بابەتی هەبوونی دبیزیت (دەمی مروفی پرووی ب پرووی مرن دبیت، راستی یا هەبوونا وی دیاردبیت) کا جاوا پشتی سەربازی زانی پشتراست دی مریت ژ نوی ژ دویر حەززیکن خوه یا راست و درست بو هەفژین و دلدارا خوه دیارکر، دبیت ئەو پەیف و ناخفتن ل بەرۆکین شەری و ل پیش چافین مرئی نفیسین، چ جارن ل بەرانبەر وی خوهشتفی یی نەگویتن! رەخنەگر، نفیسەر و فەیلەسوفی فەرەنسی «ژان پۆل سارتر ۱۹۰۵-۱۹۸۰ز» ل سالا ۱۹۴۳ی ئامازەپەکی دەتە ئەفی قولاجکا فەلسەفی دەمی د پەرتووکا خوه یا ب نافی Being and Nothingness «الوجود والعدم» دا دبیزیت: (مروفی یی سزادابە «دادگەهکری یە» کو یی ئازاد بیت) ئازادی ژی یا گریدابە ب هەبوونا مروفی فە، ئانکو کەسەک ئەگەر یی ئازاد نەبیت هەرەکی نەیی و د ژیانئ دا چ گرنگی یا خوه نینە، چونکی نە ناخفتن و نە بوچووین وی ب چ ناهین وەرگرتن و کەس چ هزران بو ناکەت. سەربازی مە د گەرمە گەرمە شەری دا ژ نوی هەستیدکەت یی ئازادە د دەربینا هەستین خوه دا. لی ژ بەری ئەقین ل سەری هەمیان رۆمانفیس و فەیلەسوفی پرووس «فیوودۆر دوستۆیفسکی ۱۸۲۱-۱۸۸۱ز» بوچوونەکا دی یا هەمی دەمی د رۆمانا خوه یا ب نافودەنگ «براین کارامازوف The Brothers Karamazov» دا کو ل سالا ۱۸۸۰ی بەری مرنا خوه ب چەند هەیفەکان بەلافکر بوو، دبیزیت: (حەززیکن